

célja és az élet célja tovább nem választható el egymástól, a kettő egybeesik és a nevelés addig tart, amíg élünk. Könnyen érthető, hogy ily körülmények közt a szerző a tervszerű hatásokat többre értékeli, mint a veleszületett tulajdonságokat; azt hirdeti, hogy a nemzetek sorsa a nevelésen fordul meg, és a szociális nevelés középpontjába a nemzetnevelést állítja.

Értékes, régi, de eléggé nem méltányolt s azért örökké új igazság, hogy minden nevelői ténykedés alapja a nevelői lélek. Ezt mindenkinek önmagából kell kifejlesztenie. Feltételei a szó és tett összhangja, az állandó önnevelés, a szuggesztív erő, az élénk temperamentum, a gyengédséggel párosult erő, a lélekgyógyítás művészete és soha meg nem ingatható bizalom és rendíthetetlen hit a nevelés lehetőségében és javító hatásában. Ez a nevelői lélekről írt fejezet a könyvnek egyik legszebb része, melyben a nevelők nevelője szól hozzánk. A hivatásában megszépült lélek nemes szenvedélye szól e sorokból, azért ajánlom, hogy olvassa el minden nevelő és szívleljék meg különösen azok, akik nevelőket nevelnek.

A második fejezet az etikai neveléssel, a harmadik a logikai neveléssel néhány kérdéssel foglalkozik. Az utolsó fejezetben visszatér a szerző az igazság gondolatához, melyből kiindult és rámutat arra, hogy a logikum nem oly feltétlen vezető az igazság felé, mint az etikum, mely mindig cselekvésre is serkent; hogy a logikum csak az etikum segítségével meríthető ki és határolt, míg az etikum szinte határtalan és a fejlődésnek végtelen utat nyit.

Azzal a jóleső érzéssel tettem le a könyvet, hogy igaz pedagógiát olvastam, mert tudom, hogy a szerző nemcsak megírta, hanem átélte és cselekvéseivel folyton meg is valósítja azt, amit megírt.

Quint József.

Dr. Bognár Cecil: Értékelmélet. Szent István-könyvek. 14. sz. Budapest, 1924. (124 l.)

A forradalmak romboló munkája után bizonyos építő tevékenységet látunk azokban az értékelméleti törekvésekben, amelyek az értékeknek a tényekből való levezetése ellen küzdenek. Ilyen cél szolgálatában látjuk az előttünk levő könyvet, amely bevezető részében helyesen állapítja meg, hogy „az értékek világában mintegy mi teremtünk“ (6. l.). A tényektől élesen elválasztott értékeknek két csoportját: az abszolút (igazság, jószág, szépség) és a relatív (gazdasági) értékeket különbözteti meg. Az utóbbiakkal is bőven foglalkozik, s megállapítja: „...aminek relatív értéke van, annak azért lehet igen nagy értéke...“ (93. l.). Minket inkább az abszolút értékek érdekelnek. Az igazságérték területén tárgyalja az önmagában értékes ismeret kritériumait. Az erkölcsi értékek terén az etikai autonóm álláspontot hirdeti. Szerinte az etika „arra tanít bennünket, hogyan emeljük saját magunk erkölcsi értékét“ (49. l.). Ha eszmények alapján állunk, feltétlenül el kell fogadnunk a szerzőnek azon megállapítását,

hogy „...nem a természetes élet lesz az erkölcsös élet, hanem az erkölcsi elveknek megfelelő életet mondjuk természetszerinti életnek“ (44. l.). Szeretnők, ha a jövőben a szerzőtől az erkölcsi törvényekről szóló résznek kimerítőbb tárgyalását is olvashatnók.

Ez ismertetés írója úgy látja, hogy az igaz, jó és szép ugyan sajátos értékek, de az igazság keretében éppen olyan egységet alkotnak, mint ahogyan az értelem, érzelem és akarat egységet alkot a lelki életben. Könyvünk szerzője egy helyen bizonyos merevséggel elválasztja ugyan egymástól az abszolút értékeket, azonban ennek ellenére az esztétikai érték fejtegetése során nagyon helyesen megcsillogtatja az etikai értéket is.

A pedagógia értékelméleti háttérének mélyítése, nevelésünk eszményi voltának erősítése szempontjából a nevelők figyelmébe ajánlom e könyvet.

Frank Antal.

Die pädagogische Hochschule als vollständige Einrichtung für einheitliche Lehrerbildung von Dr. Hermann Walsemann, Oberlyzealdirektor. (Deutsche Erziehung, Schriften für selbständige Erziehungswissenschaft und Erziehungskunst. Heft 5.) Greifswald, 1922. (28 l.)

Walsemann e füzetében a tanítóképzés reformjára vonatkozó németországi mozgalomnak egyik irányelvével ismerkedünk meg. Arra nézve, hogy a népiskolai tanítónak általános alapműveltségét középiskolán kell szereznie, illetőleg tanulmányainak e részét érettségi vizsgálattal betetőznie, ma már általános a megegyezés Németországban és ezt a meggyőződést az 1920-i Reichsschulkonferenz egyhangúlag ki is fejezte. Evvel az elhatározással természetesen megszünt Németországban az eddigi tanítóképző-intézet (Seminar) létjoga. A régi tanítóképző-intézetek egy részét már meg is szüntették, valamint eltörölték az előkészítő iskolákat, az ú. n. Präparandenschulákat is. De ezek a tények az elé a nagy kérdés elé állították a német tanügyi köröket, hogy a tanítók hivatásszerű, illetőleg pedagógiai képzését mely intézmény végezze. A tanügyi közvélemény jelentékeny része, mindenekelőtt maga a népiskolai tanítóóság a régi egyetemeket tartja erre hivatottaknak, esetleg egy új fakultás, a pedagógiai fakultás hozzátételével, egy másik része pedig külön e célt szolgáló, újfajta főiskolák, ú. n. pedagógiai főiskolák teremtését tartja szükségesnek. Ez a kérdés: a fennálló egyetemek vagy külön pedagógiai főiskolák intézzék-e a népiskolai tanítók képzését, komplikálódik, de nem esik össze avval a másik kérdéssel, vajjon a középiskolai tanároknak (az Oberlehreknek) és a népiskolai tanítóknak képzését végezheti-e egy és ugyanazon intézmény vagy sem. Azok, kik a tanárképzés és a tanítóképzés feladatait egymástól teljesen elütőknek és a kétféle feladatnak egy intézményre való bízását helytelennek vélik, természetesen külön főiskolát tartanak szükségesnek a tanítóképzés céljaira, de azok között is, kik egységes úton induló